

УДК 378:371.134+78

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ЯК ПОКАЗНИКА ЇХ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

*Білоус Олена Сергіївна
доцент кафедри педагогіки*

Криворізький державний педагогічний університет

Постановка проблеми у загальному вигляді... Проблема формування в майбутніх учителів музики творчої активності як важливої складової їхнього професіоналізму не може бути вирішена мимовільно, без цілеспрямованих і систематичних зусиль як з боку тих, хто навчається, так і з боку викладачів вищої школи; без створення певних умов, що стимулюють професійний зріст і самоствердження студентів в обраній професійній сфері.

Традиційна система професійної підготовки студентів у вищій школі не може повною мірою задовольнити соціальне замовлення у фахівцях із високим рівнем творчої активності й готовності до творчої професійної діяльності. Проблема полягає в тому, щоб цілком змінити предметну парадигму на особистісно орієнтоване навчання, тим самим забезпечити умови для всебічного прояву творчого потенціалу особистості кожного студента, розвитку й закріплення його активної професійної позиції і творчого стилю діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Творча активність як характеристика особистості сучасного фахівця дістала обґрунтування в працях Б.Г.Ананьєва, О.О.Бодальова, У.Джемса, О.Г.Ковальова, О.М.Леонтєва, Ж.Піаже, С.Л.Рубінштейна, Г.І.Щукіної [4] та багатьох інших.

Формування творчої особистості можливо в умовах особистісно орієнтованого навчання. Сучасні вимоги до реалізації особистісно орієнтованого навчання сформульовані в працях К.О.Абульханової-Славської, Л.І.Анциферової, І.Д.Беха, Є.В.Бондаревської, В.В.Давидова,

С.В.Кульневича, В.О.Моляка, С.Д.Максименка, В.В.Серікова [3], І.С.Якиманської [5] та інших.

Вагомий внесок у теорію та практику формування творчої активності особистості предметами музичного циклу внесли О.А.Апраксіна, Б.В.Асаф'єв, Л.А.Баренбойм, Н.О.Ветлугіна, О.Н.Дем'янчук [2], Г.М.Падалка [1], Б.Л.Яворський та інші, які вважали предмети музичного циклу ефективним засобом творчого розвитку особистості. Але проблема формування творчої активності студентів у процесі вивчення музичних дисциплін залишається неналежно розкритою.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми... Завдання полягає в тому, щоб у процесі музично-педагогічної підготовки забезпечити переорієнтацію з рівня формального знання на рівень знання особистісного, щоб студенти могли активно діяти, творчо підходити до вирішення навчальних проблем, удосконалювати організаторські здібності, здобувати досвід нестандартної музично-педагогічної діяльності. Вирішення цього завдання можливо тільки при забезпеченні умов, що стимулюють результативність особистісно орієнтованого навчання в розвитку творчої активності студентів.

Тому метою нашої статті є показати, що позитивна динаміка рівня творчої активності сполучена з виявленням потреби студентів в особистісно-професійному зростанні, нестандартному виконанні навчальних завдань, стійкому їхньому інтересі до саморозвитку, самовдосконалення й професійного самоствердження.

Виклад основного матеріалу дослідження.. У трактуванні визначення „творча активність” існує декілька підходів: особистісний (як складної, комплексної характеристики особистості); діяльнісний (як інтегративна категорія, що перетворює діяльність у творчий процес); особистісно діяльнісний (коли активність є

важливою характеристикою діяльності творчої особистості, що забезпечує їй професійний зріст і саморозвиток). Різні погляди щодо визначення сутності творчої активності підтверджують складність досліджуваного феномена, інтерес багатьох дослідників до його вивчення, бажання виділити різні сторони цього особистісного утворення.

У нашому дослідженні ми виходимо з того, що творча активність учителя музики – це складне особистісне утворення, що виступає умовою й результатом музично-педагогічної діяльності, забезпечує нестандартний підхід і творче вирішення професійних завдань.

Творча активність майбутнього педагога в музично-педагогічній діяльності виявляється у винахідливості, оригінальності, нестереотипності, творчій уяві, асоціативному сприйнятті, інтуїції, емпатії, культурі почуттів і натхненні. Доведено, що творча активність у процесі занять музикою виявляється в самостійній музично-пізнавальній діяльності.

Процес формування творчої активності студентів містить у собі комплекс творчих завдань. Ставилася мета – здійснення підготовки майбутнього вчителя музики, здатного втілювати творче, самостійне музиціювання, імпровізацію, створення власних творів, яскраве виразне й осмислене виконання музичних творів, розвиток емоційної сфери, образного сприйняття, творчої фантазії. Активізація творчої музично-естетичної діяльності студентів передбачала виконання на високому рівні музичних творів шкільного репертуару; цілісний аналіз музичних творів; читання з аркуша, транспонування; творення музичних п'єс і пісень; імпровізація мелодій; фактурне жанрове варіювання; розучування й виконання шкільного репертуару для педагогічної практики тощо.

Наприклад, ми вважали, що творча активність багато в чому

визначається тим, наскільки майбутній учитель музики володіє музичними здібностями, серед показників яких були визначені:

- музична творчість;
- творча інтерпретація музичного твору;
- творча фантазія;
- творча оригінальність;
- імпровізація в створенні нескладних музичних фрагментів.

Для формування творчих здібностей студентам пропонувалися завдання:

Завдання 1. „Творення музичних варіацій на задану тему”.

Студентам пропонується тема для створення 2-3 різноманітних музичних варіацій, наприклад на тему української народної пісні „Ой єсть у лісі калина”.

Завдання виконується самостійно. Підсумки підводяться на занятті.

Завдання 2. „Творча оригінальність”. Студентам пропонується підготувати музичну імпровізацію (гармонійну, ритмічну, мелодійну тощо). Музичним матеріалом для цього ми пропонуємо українську народну пісню „Ой лопнув обруч”; Л.Колодуб. “Веселе негрятко”; Г.Сасько. Сюїта „Граю джаз”: Джаз-вальс, Блюз, Регтайм.

Завдання 3. „Творча фантазія”. Необхідно виявити готовність студентів до втілення музичних образів у процесі гри на музичному інструменті.

Інструкція: на основі запропонованих репродукцій картин пропонується скласти невеликий музичний фрагмент.

Матеріал: І.К.Айвазовський. „Дев'ятий вал”; І.К.Айвазовський. „Чорне море”; І.І.Шишкін. „Сосни, освітлені сонцем”; А.І.Куїнджі. „Березовий гай”.

Завдання виконується самостійно. Підсумки його виконання підводяться на занятті.

Завдання 4. „Творча інтерпретація музичного твору”.

Мета: визначити рівень виконавської техніки в роботі студентів над шкільним репертуаром.

Інструкція: самостійно відпрацювати техніку виконання музичного твору.

Музичний матеріал: Й.-С.Бах. Прелюдія і fuga (фа мінор); Л.Бетховен. „Патетична соната” (I частина); Ф.Шопен. Балада; Р.Шуман. „Віденський карнавал”.

Результати виконання завдання перевіряються на практичних заняттях.

Завдання 5. Мета: виявити в студентів здатність до оригінального вирішення навчального завдання.

Пропонується підготувати музичну імпровізацію (гармонійну, ритмічну, мелодійну й ін.) на уже відомий музичний твір.

Музичний матеріал: Українська народна пісня „Цвіте терен”; Дж.Гершвін. „Я відчуваю ритм”; С.Ромберг. „Тихо, як при сході сонця”.

Розмаїтість видів музично-педагогічної діяльності (виконання музичних творів, вільне читання з аркуша, транспонування музичного твору, гармонізація мелодій, аналіз музичних творів, їх жанрове й фактурне варіювання, імпровізація й авторське творення на запропоновані викладачем чи вільні теми) обумовлювали виразність і емоційність, самостійність і оригінальність, вироблення спеціальних умінь, що стимулювало перехід творчої активності з низького на вищий рівень її прояву.

Висновки і перспективи подальших розвідок... Однак, проведене дослідження не є вичерпним у розробці цікавлячої проблеми. Виконана робота дозволяє побачити перспективи подальшого вивчення проблем якості підготовки сучасних фахівців, у тому числі і вчителів музики, у світлі вимог Болонського процесу. З вивченням цих питань ми пов'язуємо подальшу дослідницьку роботу з

визначення шляхів підвищення якості підготовки сучасного вчителя музики і забезпечення достатнього і високого рівня їхнього професіоналізму.

Література

1. Падалка Г.М. Учитель, музика, діти. – К.: Муз. Україна, 1982. – 144с.
2. Проблеми художньо-естетичної освіти і виховання учнівської та студентської молоді в умовах національного відродження. – Луцьк: Вежа, 2002 р. – 136 с.
3. Сериков В.В. Личностный подход в образовании: концепция и технология. – Волгоград: Перемена, 1994. – 178с.
4. Щукина Г. И. Активизация познавательной деятельности в учебном процессе: Уч. пос. для пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1979. – 160с.
5. Якиманская И.С. Технология личностно-ориентированного образования. – М.: Сентябрь, 2000. – 176с.

Резюме

У статті розглядається проблема формування творчої активності майбутніх вчителів як показника їх професіоналізму у процесі вивчення предметів музичного циклу. Розкривається зміст творчих завдань, які сприятимуть позитивній динаміці росту рівня творчої активності, яка сполучена з виявленням потреби студентів в особистісно-професійному зростанні.

Ключові слова: творча активність, особистісно орієнтоване навчання, музично-педагогічна діяльність.

В статье рассматривается проблема формирования творческой активности будущих учителей как показателя их профессионализма в процессе изучения предметов музыкального цикла. Раскрывается содержание творческих заданий, которые способствуют позитивной динамике роста уровня творческой активности, которая сочетается с выявлением потребности студентов в личностно-профессиональном росте.

Ключевые слова: творческая активность, личностно-ориентированное обучение, музыкально-педагогическая деятельность.

The article deals with the problem of

Key words: creative activity, person-centered teaching, musical-pedagogical activity.